

X.

Письмо Владимірскаго епископа Ипатія Поцѣя къ Виленскому воеводѣ к. Христофору Радзивилу, въ которомъ онъ извѣщаетъ послѣдняго о своихъ переговорахъ относительно религіозныхъ дѣлъ съ княземъ **Константиномъ Константиновичемъ Острожскимъ.**

25. февр. 1594 г.

Oswiecone Xiążę Panie a Panie moy miłosziwy.

Służby moie powolne i modlitwy ustawiczne zalecam łasce w. mości mego miłosziwego pana.

Dnia dzisiejszego february dwudziestego piątego komornik waszey Xiążeczey Mosczi we Włodzimirzu oddał mi listy na których radbym był co pewnego do Waszey X. mosczi odpisał, ale nie mając jeszcze żadney pewney rezolutiey od J. Xiążeczey Mosczi Pana woiewody Kijowskiego, nie miałem tesz co pisac do W. Mosczi, abowiem będąc u Xiążecia jego mosczi w Dubnie niedawno o s. Marczynie mowilem z jego moscią o tem wszystkim coś mi był W. X. M. pisanem swem przez pana Raczyńskiego zlecic raczył; ale nie odnioslem inszego od Xiążecia jego mosczi iedno dobrą otuche, isz wszystkim działkom swym iednako wszystkiego dobrogo zyczy. Daley intentiey jego mosczi zrozumietism nie mogł, takže ieszcze ad directum responsum oczekiwam, a mając powtore pisane waszey X. M. do siebie chociam nidawno na Wolyn z Brzeszia przyjachal nie lenił bym się do Xiążecia jego mosczi zaraz iachac i tam wzięwszy pewną wiadomość z czym pewnem komornika W. X. mosczi odprawic, alie isz na ten czas jego X. mosczi w krajach wołyńskich nie masz, bo jego Mość aż do Turowa odjachac raczył, przeto skoro da pan Bog Xiążę jego Mość tu na Wolyn przyjachac bedzie raczył, stańac sie o to bede, iakobym od jego mosczi wzięwszy pewną wiadomość w tey sprawie W. X. M. co pewnego oznaimił; na staraniu mojem i zyczliwey służbie nic Waszey X. M. nie będzie schodziło, byleby sluchac chciano, chociaz

wiem onę starą przypowieść: *veritas odium parat*; alie ufam że prawda mieście będe miała jako u mądrego pana. Wiernie bym tego zyczył, abym W. X. M. fortunniey u Xiążecia jego moszci ilie w zreczi tak słuźsney służył, a niżli łaskawe staranie Waszey Xiążecy Moszci u rzeczi mey do Pana woiewody Połockiego, chociać z moja rękomo słuźsna była, iedno musiałem aspectu nie patryć, ktorego nalepszy czas starym żenic się, bo iesli pauna Dorohostajska każdego będzie w mnichy odprawiała iako mnie, a to wiedziec nie ustaneły y sama mniszka, a dopirobym asz *Te Deum laudamus* zaspiewał, kiedy by pan Bog nad nią krziwdy moiey pomścił tymże kapturem co się i mnie stało. Jaćem obrał sobie, iako mniewam, meliorem partem i co się stało jusz tego nie żaluie, gdyżem walidikował i swiatu i roskoszam iego; alie swiat swoich kochankow pod czas rad oszukiwać. Jednak dobrodziestwo i miłosciwa łaska Waszey Moszci, mego miłosziwego pana, do mey smierci u mnie pamiętna byc musi; za którą, nie tylko zasługowac, alie i Pana Boga, za dobre zdrowie Waszey Xiążecy moszci prosic na każdą godzinie poki dusza we mnie jestem powinien. Stem i powtore słuźby moje powolnie zalecam łasce Waszey X. moszci i proszę abym w ney postaremu był chowan, chociać mało potrzebny a ubogi czerneć. Dat ze Włodimierza d. 25 February a. 1594.

Waszey Xiążecy mości, Pana swego miłosziwego, nanizszy sluga u niegodny Bogomoldca ubogi czerneć *Jpatius, epis. Włodz. y Brzec.*

Adpecz: Oswieconiemu Xiążeciu na Birzach y Dubnikach Panu Panu *Krzystofu Rodziwillowi Woiewodzie Wilenskiemu, Hetmanu najwyszszemu W. X. L., starosci Solieskiemu et caet. et caet, Panu Panu mnie miłosziwemu.*

(Съ подлинника, находящаяся въ Импер. Пуб. Библиот.; кнѣга автографовъ, № 218).

Примѣч. Князь Христофоръ I Радзивиль (род-1547 г. + 1603 г.), къ которому адресовано настоящее письмо, былъ младшимъ сыномъ князя Николая V

Радзивила (*Rufus'a*), ревностнаго евангелика, и— подобно своему отцу— много заботился о поддержаніи и распространеніи протестантизма въ Литвѣ (*Kottubaj*. 83 и слѣд.). Такъ какъ протестанты въ литовско-русскихъ земляхъ болѣе всего имѣли неприятностей отъ іезуитовъ, отъ которыхъ не менѣе имѣли ихъ и православные,—то однимъ изъ средствъ къ огражденію протестантизма Радзивиль признавалъ сближеніе съ православными. Вслѣдствіе указанного жизненнаго соприкосновенія протестантовъ съ православными, вслѣдствіе общности ихъ интересовъ, требовавшихъ ослабленія іезуитской партіи,—попытки къ подобному сближенію были не безуспѣшны. Особенно онѣ усилились въ концѣ XVI и началѣ XVII стол., когда вводилась въ литовско-русскихъ земляхъ религиозная унія, одинаково не желаемая обѣими сторонами. Въ это время православные составляли съ протестантами конфедераціи и торжественно давали обязательства защищать другъ друга отъ притѣсненій и насилій. Во главѣ православныхъ южно-русцевъ при подобныхъ сближеніяхъ мы постоянно видимъ князя К. К. Острожскаго, добрыя отношенія котораго къ протестантамъ, кромѣ желанія при помощи союзниковъ обезопасить православіе, безъ сомнѣнія, въ значительной степени обусловливались и личными отношеніями къ Христофору Радзивилу, какъ ближайшему своему родственнику (см. выше примѣч. подъ № VI).

Въ приводимомъ письмѣ Ипатія Поцѣя къ князю Христофору Радзивилу хотя въ общихъ чертахъ говорится о порученіи этого князя къ К. К. Острожскому, но—соображаясь съ историческими обстоятельствами того времени и характеромъ самаго письма—едвали ошибемся, утверждая, что означенное порученіе касалось дѣлъ религиозныхъ, именно переговоровъ князей—родственниковъ о взаимномъ соглашеніи между православными и протестантами. Правда такому предположенію, по видимому, противорѣчитъ то обстоятельство, что въ означенное время И. Поцѣй присталъ уже къ пропагандистамъ уніи, а потому страннымъ можетъ казаться его сочувствіе къ порученію князя, выраженное имъ въ приводимомъ письмѣ. Но мы не должны при этомъ забывать двоядушный, лукавый

характеръ Поцѣя. Еще въ 1589 году лудскій латинскій епископъ Бернадъ Мацѣвскій докладывалъ папскому нунцію о Поцѣѣ, какъ о человѣкѣ сочувствовавшемъ униі и даже предлагавшемъ мѣры ко всеобщему введенію ея въ западной Руси. *Index Brestensis*—писалъ Мацѣвскій—*Schysmaticus quidem, sed autoritate, doctrina atque rerum usu non vulgari vir, quique omnium eorum quae ad religionem spectant, scientissimus inter suos esse videatur, post habitos cum Patre Societatis, qui hic mecum degit, de religione nonnullos sermones, haustaque fortasse quoquomodo veritatis luce, semel atque iterum quasi data opera ad me venit, hortatus que me est summa cum contentione et obtestationibus quam maximis, ut cum aliis Episcopis Theologisque Catholicis, hoc maxime tempore, cum ea se nobis occasio offert, qua unquam commodior nescio an concedi queat, unionem Russorum cum Ecclesia Romana curemus. Dicebat ille providentia imprimis ac dispositione divina esse factum, quod Patriarcha Constantinopolitanus in has oras venerit Addebat curandum esse magis cum Graecis colloquium, quam vel scriptiones contra Russos editas, vel refutationes illorum, quae publice a nostris in concionibus fiunt. Sive enim amiserit sive recusaverit oblatum colloquium Patriarcha, si quidem Romana Ecclesia veritate nititur, facilius Ruthenos ad ineundam nobiscum unionem invitatum iri... et caet. (*Theiner. Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae.* т. III, 41—42). Однако подобная расположенность Поцѣя къ католицизму не помѣшала ему принять санъ *православнаго* епископа и, несмотря на постоянно возрастающую пріязнь къ сторонникамъ униі, торжественно заявлять князю Острожскому, а вмѣстѣ съ нимъ и всему южно-русскому обществу, о своей преданности *православію*. Весьма вѣроятно, что этотъ не прямодушный человѣкъ во время своихъ свиданій съ княземъ Христ. Радзивиломъ обнаруживалъ предъ нимъ подобное же расположение и къ протестантизму, чему князь охотно могъ вѣрить, зная что за нѣсколько лѣтъ предъ тѣмъ, когда Поцѣй стоялъ въ блѣве близкихъ отношеній къ дому Радзивиловъ, онъ открыто держался протестантской партіи. (См. объ этомъ письмо самаго Поцѣя, помѣщенное въ А. З. Р. т. IV. стр. 209—210).*
